

Слободан Зубановић

УЛАЗ У ДЕВЕТ ГРАДСКИХ ПЕСАМА

1. Гледај оног који нема никакве имовине, нимало сигуран извор за живот, који нема ни прошлост ни будућност. Само зури у своје руке.
2. Стуб има тајну која кад се открије постаје страшна лепота. Градски осматрач и стражар. Моћ сусрета који остане у сећању.
3. Црква новог доба, неопевана. Купатило за металне животиње.
4. Свест о мраку или само пепео не може изгорети.
5. Туга на киши, зрела жалост. На земљи је највише остарео човек.
6. Све су ствари остале у природи осим једне која лута предграђем.
7. Свака правилност најбоље се сагледа из висине.
8. У болу сам учио о добром.
9. Први отисак из дневника агронома после три године рада у Државном институту за статистику.

ГРАДСКЕ ПЕСМЕ

1.

ДОРЂОЛСКИ ДИСКОНТ

После подне, с празном кесом, кренух
у шетњу скрајнутом улицом, према води.
Тај ме правац, редовно, доводи
пред лик непомичан, у сутерену
спуштеном до разине гроба.
Што вечерње светло више јача,
истакнутија бива жабља кожа, роба

продавца, сјај његових беоњача.
Дан што прође не може да га сети
овамо кад је стигао, из ког краја,
и чини му се истим — прошли пробисвети;
пар заљубљених, погребник, и ја.

2.

СНИМАК ДИМЊАКА ТОПЛАНЕ ПОРЕД РЕКЕ

Више од свих кућа — бакалница и пошта,
тераса, улаза, облака и вода,
и — више од самог сунца и свода,
саградише торањ изнад стоваришта.

И — сад, разуме предмете неме —
што испод (његове сенке) леже,
и — цео живот упиру поглед горе,
и — немоћни, у сјајни предео стреме.

Сад он лебди над мојим животом.
И — гледа — како употребљавам обичаје,
традицију, како с генерацијом трпим,
шта мислим — губим — љубим, а потом,

срећан к̄ онај ослобођен море,
исправи се још више и вине, још горе.
И — као милост, на сва моја лица —
спусти се његова црна перјаница.

3.

ПЕРИОНИЦА „КОМПРЕСОР”

Колона тутњи — док се пара
бензина мота около здања —
из контејнера дим се помаља
тајно — без оправдања.

Пути — нека те не чуди
механички живот што кипти:
знаћеш — шта стиху нуди
густина моторног уља.

К̄ океан — барице ту дрхте
откривајући истину — (дању)
о онима што на точковима
клизе миропомазању.

4.

ПОДРУМ. УГАЉ. НА УГЉУ МАЧАК

Дешава се, усред дана —
не видим (испред себе) ништа.
Са светом везу одржавам
помоћу ходника и степеништа.

Само каткад, ко зна зашто
сетим се неких лица.
(То неко је, нагло,
одшкрину душу, сијалица.)

Заблиста (тада) унутрашњост
паучине, намештај стари,
мирише купус, новине —
(свет одбачених) ствари.

Тек касније (у позни сат)
као да се не ремети ништа
блесну (или то превари мрак)
крвава пацовска обданишта.

5.

КАПЕЛА ИСПРЕД БОЛНИЧКОГ ЦЕНТРА

Застадох, нагло, у шетњи,
(сличан стаблу у оближњем дрвореду.)
У зграду, што се ту створи
улазили су као у тајну, по реду.

Светло се бацило укусо у шибље —
а још није било време зиме.
Народ је околу стискао шаке
бележећи шапатом нечије име.

И као кривац — затечен — у том чину
уочавајући разлику ону:
„између трена пред бродолом
и трена кад брод потону”,

схватих да пролазим случајно —
и да је улица прљава до сржи.
А да ме као учитељ строги —
сунчани зрак на оку држи.

6.

ЦИГЛАНА НА КРАЈУ ГРАДА

Пред мрак, кад је души боље,
док се још тумаче говори — у дану
уримован у будуће звездано поље,
кроз блато, угазих у циглану.

Крај ње изговорен стих
тутњао је као воз — у ноћи
клопарале су дугачке приче
одузимајући сан свакој самоћи.

Слагао се у њој живот, о циглама,
зид-на-зид, и опет, спрат-на-спрат.
(Бабе су сјајним иглама
на цемпер додавале папрат.)

Оклизнувши се век је пао
ризикујући да му новине објаве ране.
Али нико не објави да је стао
у срце — румени одсјај циглане.

7.

ДОК СУНЦЕ ЗАЛАЗИ НАД ФАБРИКОМ ТЕКСТИЛА

Гледам две пруге потпуно бледе,
на небу, мислећи ко су та бића
што као богови у плаветнилу седе,
и презрив, поглед њихов блуди

изнад економија, географије и људи.
Сасвим је други распоред уточишта,
овде, где се лако прећугкују ствари.
Из друге стварности леже дворишта —

душе се ту мемљиво сећају свега;
док они заваљени сасвим у своду,
од анђела потражују кафе и киселу воду,
доле су знатно смањене припадљности:

светло исписује небески кардиограм
залазећи иза земаљских шара свих
и читав крај, као неистражен стих,
тоне у самртно лепршави тил.

8.

У ПОДРУМУ ОНКОЛОШКОГ

У подруму Онколошког, у новом
мантилу, чистачица млада, стоји,
сама, између рафова са којих
висе уснули и прашњави картони.

Начас, све је на школу подсети,
на библиотеку, па нехајно и лако
одложи прибор за хигијену, онако
као давно прочитану књигу.

У неону њен поглед задржава
гомила бачених отпадака — сплет
старих снимака удова и плућа,
да будем кратак: окончан свет.

Пазећи да рукама не дотакне
бојазни исписане на целулоиду,
она кофу хитро примакне зиду
уз замах одлучан, готово став.

Уобичајен покрет затим направи
метлом, правећи се да не гледа
шаре жилица; будући дужна да преда
ходник чист, бескрајан и здрав.

9.

ИНЖЕЊЕР АГРОНОМИЈЕ У ПОДЗЕМНОЈ СТАНИЦИ

За А. Р. Г.

Наједном гомила однекуд пристигне
у доње ходнике, склоњеног лица
од јаре, пред басамаке што нагоре
иду ко празна ведрa усред равница,
и наједном изгуби своју снагу;
у правилном, машинском шуму,
идући отвору светлом, није обавезно
први да има последњег на уму
јер, просто речено, ступивши оба
укишљени и крути, свој лик
с путањом стопили су косом

не мењајући раздаљине облик.
Сваки се, у месту, пење за сваким,
да би нестao у врховном блеску,
сличан таласу кад јурне ка копно
и сав се преда оближњем песку.

На дугу од црне гуме,
и ја сам приложио шаку,
немо признајући да не умем
у животу да се ослоним тако
сигурно, без цимања и буке,
на окружење увек исто,
да ми читав пут, ко сад руке,
прође равно у намери чистој.
Сви иду горе, свом врхунцу,
уз сетно зујање елеватора
ужареном се примичући сунцу.
У поретку овце са дна тора,
осврне ли се, с тужним усхитом,
само ће првог у низу да такне
кротка мисао; да је у часу том
с покретног одра отргао шаке.

Са пењућим сав у мимоходу,
склоњен од оног што чучи у мени,
спуштам се, на тебе мислећи,
очију на секунд затворених.
За мношћу слике
детињства, то је знак, старим
упућен у сутра с осмехом,
за који ни данас не марим.
Путује све у бол, лагано
залазећи као месец за шумом.
Уместо мора што грмело је
дубљи се шум ваља у мом
сну о дану, сав стао у амбис.
Саркофагом упућен с врха
подржавам последњи закон;
почетак си, стајалиште и сврха.

Није ту крај, нити станица има
ознаке да опрема чистилиште.
Чак строга, вагонска терцина,
никакво ислеђење не иште.
Друго је, ипак, место суда.
Чељуст последње истине зине
на нас ко зна кад, и откуда;
с промајом или јеком, из празнине,
у привиђењу тек стижућег воза,

кад с обавезом приступи стопало
и промени се путникова поза.
Дубини се хладноћом свет допао;
силази једно, пење друго,
тима се устројава заувек:
редак је створ правом пругом
отпуговао из века у век.

Хитајући, дакле, у висину,
многи гледају доле низ бело
светло, задовољни кад сину
у одблеску, дугмад са ћелом,
прилике тек придошли траци.
Ходочасника наизглед мирног
док чита хитро прођу жмарци
због вести, и оставе га мирно
иза жене с телом кô у вазе,
додуше наопаке и нешто мање;
да крајичком ока прати део стазе
која увис хита узаније и тање.
И миле, уверени у тобожњи пут,
стискајући, масни, гумени крак,
сретни што редослед није обрнут:
да из светла отклизе у мрак.